

Udskrift af forhandlingsprotokollen

for ekspropriationskommissionen

vedrørende etablering af gastransmissionsledningen Baltic Pipe

22. hæfte

Besigtigelsesforretningen den 9. og 10. juni 2020

Delstrækning Skovhuse-Bellinge

Tirsdag den 9. juni 2020 kl. 9.00 samledes kommissionen på parkeringspladsen ved Tommerup Boldklub, Tøndervej 76, 5690 Tommerup, for at afholde besigtigelse i anledning af etablering af gastransmissionsledningen Baltic Pipe, jf. naturgasforsyningslovens § 55, stk. 1 og landsplandirektiv for Baltic Pipe, bekendtgørelse nr. 713 af 9. juli 2019.

Til stede var kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne, *Helle S. Andersen*, de af transportministeren udpegede medlemmer af kommissionen, *Gunner Lorentzen* og *Ole Christophersen*, samt de fra Den Fælleskommunale Liste for Øernes Område udtagne medlemmer, *Kaj Piilgaard Nielsen* og *Ib Walther Jensen*.

Endvidere mødte den ledende landinspektør *Dorte Ellegaard*.

Som repræsentant for Assens Kommune mødte *Mette Sørensen*.

For Energinet mødte chefkonsulent *Ole Daugaard Buhl* og tilsynsførende *Søren Peschardt*.

Protokollen førtes af specialkonsulent *Nanna Dahl Pedersen*.

Kommissarius fremlagde brev af 11. september 2019 fra Transport- og Boligministeriet, hvori ministeriet har anmodet kommissarius om at forelægge projektet for ekspropriationskommissionen.

Kommissarius fremlagde endvidere det af Energinet udarbejdede Besigtigelsesmateriale, Baltic Pipe – Fyn, Skovhuse-Bellinge, marts 2020, med tilhørende oversigts- og besigtigelsesplaner m.v., kort nr. 23-512-4, dateret 19. marts 2020 samt kort nr. 23-512-100-7, kort nr. 23-512-100-8 og kort nr. 23-512-100-9 dateret 25. marts 2020.

Efter udsendelse af besigtigelsesmaterialet er der sket jordfordeling (Borreby Skov v. Brylle) og matrikulær

berigtigelse mellem lb.nre. 1036, 1037 og 1038 med den konsekvens til følge, at der er tilføjet et yderligere lb.nr. (1035). Som følge heraf fremlagdes endvidere revideret oversigtskort og besigtigelsesplan kort nr. 23-512-4 og 23-512-100-9, begge dateret 19. maj 2020.

Desuden fremlagdes notat af 26. august 2019 fra Energi styrelsen om hjemmelsgrundlaget for ekspropriation til Baltic Pipe projektet.

Følgende passerede:

Kommissarius redegjorde for formålet med besigtigelsesforretningen, der er at fastlægge og godkende det af Energinet fremlagte projekt med de eventuelle ændringer og bemærkninger, ekspropriationskommissionen finder er nødvendige. På den baggrund kan der efterfølgende, efter indhentet bemyndigelse fra Transport- og Boligministeriet, ske ekspropriation. Kommissarius fremhævede, at ekspropriationskommissionens behandling af projektet, herunder linjeføring m.v., må tage udgangspunkt i de rammer, som landsplandirektivet og VVM-tilladelsen for projektet m.v. fastlægger.

Kommissionens beslutninger vil fremgå af forhandlingsprotokollen fra besigtigelsesforretningen. Protokollen vil blive fremsendt til de lodsejere, som er direkte indvarslet til besigtigelsesforretningen. Endvidere vil protokollen blive offentlig tilgængelig via kommissariatets hjemmeside: www.komoe.dk.

Energinets repræsentanter redegjorde for projektet og fremlagde følgende oplysninger:

Forudsætninger

Baltic Pipe-projektet gennemføres i samarbejde mellem Energinet og det polske gastransmissionselskab GAZ-SYSTEM. Projektet er godkendt af Energi-, Forsynings- og Klimaministeren i henhold til § 4 i Lov om Energinet, og kommercielle aktører har indgået

bindende 15-årige kontrakter vedr. kapacitet fra det norske gasopstrømssystem til det danske gastransmissionssystem og videre til det polske transmissionssystem på i alt ca. 8 mia. m³ årligt, svarende til 80 % af den samlede kapacitet i Baltic Pipe på 10 mia. m³ årligt.

Baltic Pipe-projektet er et projekt af fælles europæisk interesse (PCI), der binder Europas energisystemer tættere sammen og bidrager til opfyldelse af EU's klima- og energipolitiske mål. Regionalt vil projektet, sammen med andre af GAZ-SYSTEMs planlagte projekter, binde gasmarkederne i Europa bedre sammen og således understøtte sammenhængen i den europæiske Energiunion. Projektet modtager på den baggrund støtte fra EU.

Projektet styrker det eksisterende danske gassystem ved bl.a., at diversificere forsyningen, da Danmark får en ekstra forsyningskilde fra det norske gassystem med mulighed for også at blive forsynet via Polen. Det giver endvidere mulighed for øget konkurrence på gasmarkedet.

Herudover vil Baltic Pipe bidrage til at understøtte økonomien i det samlede danske gassystem, således at det kan understøtte den grønne omstilling ved transport af biogas og andre grønne gasser, der bidrager til at reducere den danske CO₂-udledning. Frem mod 2050 vil der forventeligt også være mulighed for at transportere grønne gasser i Baltic Pipe.

Endeligt forventes projektet at skabe et potentiale for, at Polen og tilstødende lande får mulighed for at fortrænge noget af deres betydelige kulforbrug med gas, hvilket reducerer deres negative påvirkning af jordens klima. Denne mulighed for hurtige CO₂-reduktioner følger anbefalingerne fra FN's klimapanel. Samtidig skabes mulighed for at afhjælpe den omfattende lokale luftforurening i Polens storbyer.

Idriftsættelsen skal ske senest 1. oktober 2022 inden udløb af Polens nuværende gaskontrakter med Rusland.

Lovgrundlag

Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet har ved brev af 20. november 2018 godkendt den del af Baltic Pipe-projektet, som Energinet skal etablere. Godkendelsen er truffet i henhold til § 4, stk. 3, i Lov om Energinet.

Energi-, Forsynings- og Klimaministeriets godkendelse medfører ikke fritagelse for eventuelle tilladelser i henhold til anden lovgivning.

Myndighedsgodkendelser

Erhvervsministeren har den 9. juli 2019 udstedt bekendtgørelse nr. 713, som fastlægger plangrundlaget for Baltic Pipe-Projektet på dansk grund (landsplandirektivet).

Miljøstyrelsen har ved brev af 12. juli 2019 meddelt tilladelse til Baltic Pipe-projektet. Tilladelsen er meddelt i henhold til § 25, stk. 1 i Miljøvurderingsloven (VVM-tilladelse).

Energistyrelsen har i brev af 20. august 2019 meddelt tilladelse til ekspropriation i medfør af § 55 i naturgasforsyningsloven.

Transport- og Boligministeriet har i brev af 11. september 2019 meddelt Kommissarius for Statens Ekspropriationer på Øerne bemyndigelse til at iværksætte besigtigelsesforretning.

Tilladelser i henhold til særlovgivningen, herunder til krydsning af vandløb, krydsning af offentlige veje samt jernbaner m.v., foreligger ved ekspropriationsforretningen.

Tegningsoversigt

TEGN.NR.	DATO	MÅL	EMNE	STATIONERING
23-512-4	19.05.2020	1:12.000	Oversigtskort	39.720-51.635
23-512-100-7	25.03.2020	1:5.000	Besigtigelsesplan	39.720-43.875
23-512-100-8	25.03.2020	1:5.000	Besigtigelsesplan	43.875-47.280
23-512-100-9	19.05.2020	1:5.000	Besigtigelsesplan	47.280-51.635

Projektbeskrivelse

Projektet består af nedenstående elementer:

- Rørledning fra Europipe II-rørledningen i Nordsøen og ind til modtageterminal Nybro
- En udbygning af modtageterminalen i Nybro (indenfor eksisterende stationsareal)
- Rørledning i Jylland fra Egtved til Lillebælt
- Rørledning til krydsning af Lillebælt
- Rørledning på Fyn fra Lillebælt til Nyborg
- Rørledning på Sjælland går fra Kongsmark til ilandføringspunktet ved Faxe Bugt
- En rørledning tværs over Østersøen fra Faxe Bugt til Polen
- Anlæg af en kompressorstation ved Næstved
- Anlæg af 17 linjeventilstationer (herefter L/V stationer)



Figur 1 viser oversigt over Baltic Pipe (grøn signatur). Eksisterende gastransmissionsnet vist med gul signatur.

På strækningerne mellem modtagerterminal Nybro og eksisterende kompressorstation ved Egtved samt krydsningen af Storebælt er der allerede anlagt to parallelførte rørledninger og kapaciteten på disse strækninger er tilstrækkelige. Den samlede længde af rørledningen på land er ca. 210 km.

Da bl.a. kompressorehederne på kompressorstationen er drevet på el, er der behov for at etablere en transformerstation i tilknytning hertil. Elforsyningen af kompressorstationen ved Næstved består af følgende elementer:

- Anlæg af 50 kV transformerstation inde på kompressorstationen, og

- 50 kV elkabler fra eksisterende eltransformerstationer ved Blangslev og Haslev og frem til kompressorstationen.

Det er netselskabet Cerius, som har ansvaret for at etablere og drive elforsyningen frem til koblingsanlægget på transformerstationen, mens Energinet skal etablere og drive transformerne.

Rørledningen passerer gennem følgende kommuner:

I Jylland: Varde, Vejen, Vejle og Kolding

På Fyn: Middelfart, Assens, Faaborg-Midtfyn, Odense, Kerteminde og Nyborg

På Sjælland: Slagelse, Næstved og Faxe

Linjeføringen for rørledningen (Assens og Odense kommuner)

Projektet er omfattet af miljøvurderingsloven, hvorfor der har været gennemført en fuld VVM-proces med 1. og 2. offentlighedsfase. Linjeføringen er fastlagt inden for det projektområde, som er godkendt i miljøkonsekvensvurderingsrapporten. Endvidere er den fastlagt med respekt for landsplandirektivet, således at linjeføringen er fastlagt minimum 200 meter fra landsplandirektivets afgrænsning.

Energinets valg af linjeføring er fastlagt ud fra sikkerhedsmæssige, anlægstekniske, miljømæssige og samfundsøkonomiske forhold. I forbindelse med fastlæggelsen af linjeføringen er der også inddraget hensyn i forhold til kommunernes planlægning, landskabelige- og ejendomsspecifikke forhold samt input fra den enkelte lodsejer efter besøg, herunder om der f.eks. er meddelt en landzonetilladelse til byggeri.

Fra L/V Skovhuse fastlægges linjeføringen henover landbrugsarealer umiddelbart nord for fredskovsarealerne "Grøften" til krydsning med den ikke udskilte kommunevej Skovvej i en vinkelret skæring ved st. 41.598 og krydsning af den eksisterende gasfordelingsledning i st. 41.903. Herefter parallelføres Baltic Pipe med den eksisterende fordelingsledning frem til L/V Bellinge. Baltic Pipe parallelføres hhv. nord og syd for den eksisterende fordelingsledning med en generel afstand på ca. 15 meter. Enkelte steder på strækningen er linjeføringen fastlagt i større afstand fra fordelingsledningen, hvilket skyldes hensyn til sikkerhedsafstande til eksisterende bebyggelse, tekniske anlæg og kommende udviklingsmuligheder. Det gør sig f.eks. gældende mellem Appevej (st. 46.424) og Nørremarksvej (st. 47.099), hvor afstanden er øget af hensyn til afstanden til beboelse og omkring st. 49.400 under hensyntagen til eksisterende vindmølle på matr.nr. 4i Render By, Brylle og eksisterende bygningsmasse på ejendommene matr.nr. 21b Brændekilde By, Brændekilde (st. 50.300) og matr.nr. 22b Brændekilde By, Brændekilde (st. 51.100).

Tekniske bestemmelser

Rørledningen projekteres og udføres i henhold til bekendtgørelse om sikkerhedsbestemmelser for naturgasanlæg efter Lov om Arbejds miljø (nr. 414 af 8. juli 1988 med senere tilføjelser). Bekendtgørelsens regler bygger på GPTC-guiden, som er en amerikansk standard: "Guide for Transmission and Distribution Piping Systems, GPTC, 1998". Som tillæg til denne GPTC-

guide foreligger tillægsbestemmelser fra Arbejdstilsynet i form af en vejledning (F.0.1 fra juli 2001). Vejledningen refererer til en række standarder for materialer og udførelse.

Rørledningen

På strækningen mellem L/V Skovhuse og L/V Bellinge anlægges rørledningen med en udvendig diameter på 900 mm (36"). Rørens godstykkelse ligger mellem 12 og 17,5 mm.

Rørledningen anlægges som en ståledning med en coating udvendigt på 2.5 mm Polyethylen (PE).

I områder med særlig høj grundvandsstand eller blød bund, hvor der kan være risiko for opdrift på rørledningen, monteres betonklodser på rørledningen.

Rørledningens placering og etablering

GPTC-guiden fastsætter sammen med Arbejdstilsynets danske tillægsbestemmelser krav til linjeføringens "class-location" og "minimumsafstand".

"Class-location" fastlægges i en afstand på 200 meter på hver side af centerlinjen for rørledningen i enhver fortløbende længde på 1600 meter langs med rørledningen. Class-location zonen bestemmes ud fra befolknings- og bygningstæthed langs rørledningen samt på grundlag af kommuners udbygningsplaner (kommuneplaner, lokalplaner mv.) eller udstedte byggetilladelser.

Arealerne omkring rørledningen opdeles i klasser (class-locations) fra klasse 1 til klasse 4.

Jo flere bygninger beregnet til beboelse og erhverv, der findes indenfor 200 meter på hver side af rørledningen, des tykkere stålrør skal anvendes. Tykkelsen af stålrørene kan således variere afhængig af behov. Variation af stålrøret kan ses af nedenstående tabel.

Udover ovennævnte class-location stiller Arbejdstilsynet krav om overholdelse af en minimumsafstand til bygninger, som er beregnet til varigt ophold for mennesker. Minimumsafstanden beregnes på baggrund af det maksimale tryk i rørledningen, ledningens diameter og ståltykkelsen.

På strækningen Skovhuse-Bellinge er der følgende minimumsafstande til bebyggelse:

Rørdiameter	Designtryk	Ståltykkelse af rør (mm)		Minimumsafstand bebyggelse (m)					
		Tommer/mm	(bar)	Min (Kl.1)*	Max (Kl. 4)	Kl. 1	Kl. 2	Kl. 3	Kl. 4**
36"/900	80			12,0	22,2	79	66	55	44

*Kl. refererer til rørklasse (class-location)

**Klasse 4 rør anvendes kun efter særlig tilladelse fra arbejdstilsynet

Fra L/V Skovhuse til L/V Bellinge anlægges rørledningen med en rørtykkelse mellem 12 og 17,5 mm. Frem til krydsningen med den eksisterende gasfordelingsledning i st. 41.903 betragtes strækningen i overvejende grad som værende Class-location 1, dog opgraderet til Class-location 2 omkring de spredte bebyggelser ved Skovvej og Skovstrupvej. På de resterende ca. 10 km frem til L/V Bellinge betragtes strækningen som værende Class-location 2 på ca. 7,7 km omkring de tættere bebyggede arealer nord for Tommerup og Brylle og Class-location 1 ud over de åbne landbrugsarealer, som det eksempelvis er tilfældet umiddelbart øst for krydsningen af kommunevejen Toftevej i st. 49.245.

Der er i lovgivningen krav om, at der som minimum skal være 1 meter jorddække over gasledningen. Generelt forventes rørledningen at blive anlagt i åben rørgrav med en jorddækning på omkring 1,3 meter. Konkrete forhold kan betyde, at rørledningen etableres med større jorddække for f.eks. at udligne terrænforskelle eller for at kunne overholde afstandskrav til eksisterende ledninger i jorden, herunder hensynet til drændybde mv.

Generelt søges anvendt lige rør, der reguleres til landskabet med elastiske bøjninger. I enkelte tilfælde ved skarpe retningsændringer og lignende indsvejses et rørstykke, der enten er forbukket eller bukkes lokalt med bukkemaskine.

Rørledningen udstyres med et katodisk beskyttelsesanlæg (KB-anlæg), som ved hjælp af en lavspænding beskytter gasledningen mod korrosion, hvorfor der enkelte steder i markskel, vejsider m.v. bliver placeret mindre målerskabe.

Langs ledningen placeres markeringspæle, normalt 2 meter forskudt fra ledningen. Markeringspælene placeres i markskel, vejkanter o. lign. med en afstand, så man generelt kan se fra den ene pæl til den anden.

Rørledningens krydsning af jernbaner, veje, vandløb og ledninger

Krydsninger af jernbane, veje, vandløb og andre ledninger sker efter nærmere forhandlinger med de respektive myndigheder/ejere.

Ved krydsning af større veje, hvor etablering i åben rørgrav giver særlige udfordringer, vælges i stedet at udføre krydsningen ved hjælp af gennempresning eller styrede underboringer. Krydsning af offentlige veje sker efter nærmere forhandlinger med vejmyndigheden jf. Vejloven.

Ved krydsning af vandløb og lignende, hvor etablering i åben rørgrav giver særlige udfordringer, vælges ligeledes at udføre krydsningen ved hjælp af styrede underboringer. Private og offentlige vandløb, afvandingssystemer mm. reguleres og/eller retableres i fornødent omfang. Regulering af vandløb gennemføres i samarbejde med vandløbsmyndigheden jf. Vandløbslovens og Naturbeskyttelseslovens bestemmelser.

Drænledninger og andre former for afvandingssystemer vil blive retableret og reguleret i fornødent omfang. Energinets drænekspertes vil, på baggrund af oplysninger om dræn og afvandingssystemer fra lodsejer og ud fra konkrete forhold som viser sig under anlægsarbejderne, stå for valg af løsning for retableringen.

Katodisk beskyttelse af rørledningen mod elektriske spændinger

Til den katodiske beskyttelse af rørledningen, som er en stålledning, kan der blive behov for såkaldte anodebede med tilhørende teknikhuse. Et anodebed vil aflede spændinger til jord. Der kan være behov for anodebed, hvor rørledningen anlægges i nærhed af højspænding eller nær høje genstande, hvor der er øget risiko for lynnedslag. Et anodebed består typisk af 8 stk. anoder placeret med en indbyrdes afstand på 3 meter i en eller to rækker. Anoderne kan være et "spirorør" Ø300 mm af galvaniseret stål med en længde på omkring 1,6 meter, hvori der er placeret en magnetit anode i koksfyld. Anoderne placeres i forborede

huller, således at der vil være ca. 2 meter fra terræn til overkant af anode. Den endelige placering vil blive fastlagt inden ekspropriationsforretningen.

Fiberkabel langs gasledningen

I forbindelse med etableringen af gasledningen etableres der desuden et fiberkabel til brug for kommunikation og overvågning af Energinets installationer. Fiberkablet etableres under overkant af gasrøret og med en afstand på højst 15-50 cm fra gasrøret.

Til fiberkablet etableres brønde i niveau med terræn til brug for overvågning og reparation.

Erhvervelse af rettigheder

Til projektets gennemførelse er der behov for at erhverve arealer til brug for stationsanlæg og vejadgang hertil, pålæg af servitutrettigheder til sikring af gastransmissionsanlægget med tilbehør samt ret til etablering af midlertidige rørlager- og oplagspladser samt skurby.

Hertil kommer behov for ret til midlertidige overkørsler fra offentlige veje i ledningstraceet og ret til benyttelse af private fællesveje og private veje som adgangsveje til anlægsarbejderne i forbindelse med anlæg af naturgasledningen.

Pålæg af servitutter til sikring af gastransmissionsanlægget

For at sikre gastransmissionsanlægget mod beskadigelse eller anden overlast pålægges servitut om gastransmissionsanlæg i en bredde på 20 meter til hver

side af rørledningens centerlinje. Servituttet regulerer byggeri og andre faste anlæg, beplantning samt terrænregulering mv. Servituttet sikrer desuden ledningsejers ret til at foretage eftersyn og vedligehold.

Ligeledes kan der blive behov for supplerende servitutbestemmelser til beskyttelse af installationsskabe, ledninger, katodisk beskyttelsesanlæg mm.

Anvendelse af arbejdsarealer

Til gennemførelse af anlægsarbejderne er der behov for ret til midlertidig brug af arealer langs med linjeføringen. Endvidere er der behov for ret til etablering af midlertidige rørlager- og oplagspladser samt skurby.

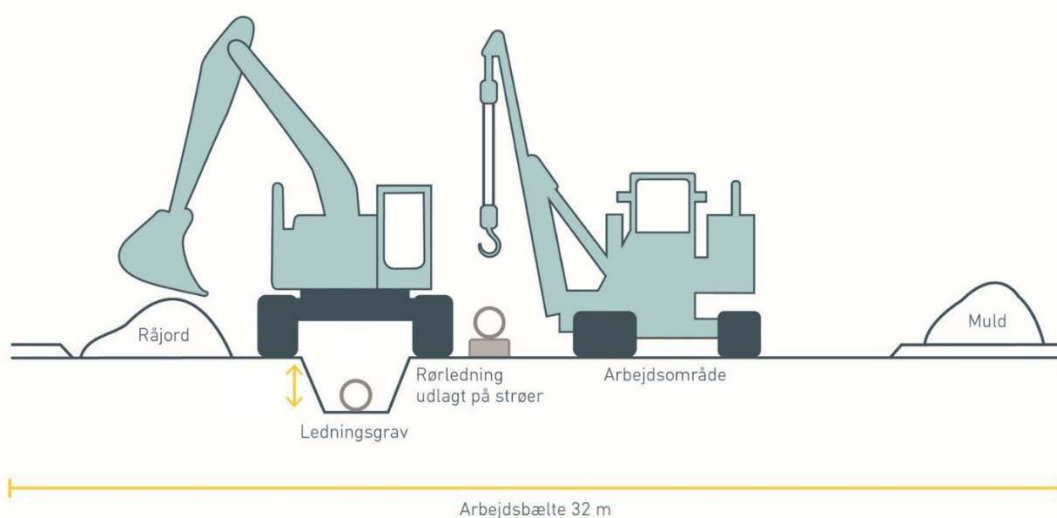
Den endelige placering og udformning fastlægges ved ekspropriationsforretningen.

De midlertidigt eksproprierede arealer, der er langs den nye rørledning, vil blive anvendt til arbejdsareal i form af muld- og råjordsdepot, køreveje og rørrgrav og har normalt en bredde på ca. 32 meter.

Mulden skræbes af og lægges til side inden anlægsarbejdets opstart. Gasledningen samles ovenpå jorden og hejses derefter samlet i sektioner ned i den gravede ledningsgrav.

Det samlede anlægsarbejde vil typisk vare op til 3 måneder på den enkelte ejendom.

Gener og tab vil blive opgjort efter anlægsarbejdets afslutning ved indgåelse af aftale mellem lodsejer og Energinet.



Figur 2 viser det typiske arbejdsbælte på ca. 32 m

Krydsninger af jernbaner og veje mm.**Assens Kommune**

STATIONERING (M)	KRYDSNING
39.723	Nydamsvej – kommunevej (ikke udskilt)
41.598	Skovvej – kommunevej (ikke udskilt)
41.903	Fordelingsledning Gas
42.251	Fordelingsledning Gas
42.559	Fordelingsledning Gas
43.132	Grambovej – kommunevej
43.880	Kivsmosevej – kommunevej
44.299	Dyrehavegårdsvej – privat vej
44.472	Fordelingsledning Gas
44.513	Skovstrupvej – kommunevej
45.237	Sortebrovej – kommunevej
45.902	Jernbane
46.424	Appevej – kommunevej
46.526	Vandløb - Rævedams afløbet
47.099	Nørremarksvej – kommunevej
47.160	60 kV luftledningsanlæg
47.711	Gundestrupvej – kommunevej
48.157	Tobovej – kommunevej
48.779	Krybilvej – kommunevej
48.854	Fordelingsledning Gas
49.245	Toftevej – kommunevej
50.099	Vandløb – Borreby Møllebæk (kommunegrænse)

Odense Kommune

STATIONERING (M)	KRYDSNING
50.099	Vandløb – Borreby Møllebæk (kommunegrænse)
50.402	Mølleglyden – kommunevej
51.057	150 kV luftledningsanlæg
51.237	Fordelingsledning Gas
51.292	Bindekildevej – kommunevej
51.487	Gastransmissionsledning, Lillebælt-Storebælt

Generelle spørgsmål til projektet

I løbet af Energinets gennemgang af projektet havde de fremmødte ejere og deres repræsentanter lejlighed til at udtale sig og stille opklarende spørgsmål.

Der fremkom mange enslydende spørgsmål, da lods-ejerne var indkaldt i mindre grupper. Det er derfor valgt at samle de generelle spørgsmål i de nedenstående afsnit. Konkrete spørgsmål, som kun omhandler en specifik ejendom, vil være refereret længere nede i protokollen under afsnittene ”Konkrete spørgsmål til specifikke ejendomme”.

Det skal overordnet nævnes, at der generelt har været en vis modstand mod projektet, som kommissionen selvfølgelig har bemærket. Modstanden har udmøntet sig i et borgerforslag mod Baltic Pipe, som pr. 9. juni 2020 havde modtaget ca. 6.467 underskrifter.

Lodsejerne havde følgende generelle bemærkninger og spørgsmål til projektet:

Vedrørende arkæologiske forundersøgelser og udgravninger

Flere lodsejere gav udtryk for at der havde været en mangelfuld information i forbindelse med arkæologernes opstart af de arkæologiske forundersøgelser på deres ejendomme.

Der blev endvidere spurgt til, om det er muligt at få opgjort og afregnet erstatning for de arkæologiske forundersøgelser, der går forud for anlægsarbejderne, herunder også vedrørende strukturskade. Ydermere hvornår reelle udgravninger lovligt kan foretages.

Energinets repræsentanter oplyste, at hjemlen til at gennemføre forundersøgelser inden ekspropriation

findes i ekspropriationsproceslovens § 3. De arkæologiske forundersøgelser kan kun ske inden for det fastlagte arbejdsareal. Det er Energinet, som afholder udgiften til forundersøgelserne.

Berørte arealer retableres og de konkrete tab og ulemper, som forundersøgelserne evt. kan medføre, erstattes efter samme principper som skader og tab forårsaget af selve anlægsarbejderne, herunder vedr. afgrødetab og strukturskade m.v. som det også fremgår af den af Energinet udarbejdede folder ”Baltic Pipe på landbrugsjord”, som alle berørte lodsejere har fået tilsendt.

Erstatningen for arkæologiske forundersøgelser, herunder afgrødetab vil blive afhandlet med ejeren af Energinet efter forundersøgelse af afslutning på den pågældende ejendom. Der betales som udgangspunkt først for strukturskade efter afslutning af anlægsarbejdet i år 2021, da der ikke betales for den samme skade to gange. Energinet anerkender dog, at en foreløbig strukturskade allerede kan opgøres efter forundersøgelserne, hvis lodsejer ønsker dette.

Energinet beklagede, såfremt at der ikke havde været rettidig og tilstrækkelige kommunikation i forbindelse med forundersøgelserne. Energinet oplyste, at der var en klar aftale med museerne om, hvornår og hvordan lodsejerne skulle informeres om forundersøgelserne. På baggrund af det oplyste vil Energinet imidlertid nu gennemgå procedurerne for information og kommunikation med lodsejerne med henblik på at sikre god og rettidig information fremover.

Egentlige arkæologiske udgravninger må først foretages, hvis der er indgået en aftale mellem Energinet og lodsejer eller fra den dag, hvor arealet er eksproprieret.

Ekspropriationsforretningerne på denne strækning forventes påbegyndt i efteråret/vinteren 2020 og anlægsarbejderne starter som udgangspunkt i Nyborg omkring 1. marts 2021 og bevæger sig vest på. Det kan derfor forventes, at anlægsarbejdet starter omkring maj-juni på denne del af strækningen. Anlægsarbejderne på den enkelte ejendom vil typisk strække sig over en 3-måneders periode.

Vedrørende drænforhold m.m.

Der blev af flere lodsejere udtrykt bekymring for drænforholdene i området både under og efter anlægsarbejderne. Der blev spurgt til, hvor dybt gasledningen vil ligge, og hvordan krydsende dræn vil blive håndteret. Hertil blev der endvidere stillet spørgsmål til, hvorvidt der anvendes komprimeret grus for at sikre at drænledninger ikke dykker over tid.

Energinets repræsentanter oplyste, at gasledningen på denne strækning generelt vil blive etableret med minimum 1,3 meters jorddække, således at ledningen som udgangspunkt kan ligge under dræne. Konkrete forhold kan dog betyde, at ledningen lægges dybere for f.eks. at udligne terrænforskelle eller for at kunne overholde afstandskrav til eksisterende ledninger i jorden.

Gasledningen kan desuden på korte strækninger bukes ned, hvis det er nødvendigt f.eks. af hensyn til krydsende dræn. Hvis ikke det er muligt at føre dræne over ledningen, vil den tekniske løsning typisk blive, at de afskårne dræn samles i en langsgående ledning, hvorefter der på et passende sted foretages en nedbukning af gasledningen, hvor dræne kan krydse. Det er en teknisk og økonomisk vurdering, hvordan dræne skal håndteres.

De fremtidige drænforhold er ikke detailprojekteret endnu, bl.a. fordi der ofte er stor usikkerhed om, hvor dræne præcis ligger. Energinet vil foretage en registrering af dræne inden anlægsarbejdernes igangsættelse, herunder ved at indhente drænkort og oplysninger fra lodsejer og evt. foretage mindre prøvegravninger. Energinets repræsentanter opfordrede endvidere til, at lodsejerne fremsender materiale/oplysninger, der i øvrigt kan være relevante for nedgravningen af gasledningen, herunder hvis der er (nogenlunde detaljerede) planer om at anlægge nye dræn.

Energinet har også kontakt til museumsfolkene for at drage nytte af den registrering af dræn, der er foretaget i forbindelse med de arkæologiske forundersøgelser. Der foretages også registreringer under gravearbejdet, da der erfaringsmæssigt ofte vil dukke dræn op, som ikke kendes i forvejen.

De dræn, som berøres eller beskadiges af gravearbejdet, skal efterfølgende retableres til minimum samme stand, som inden anlægsarbejdet gik i gang. Hvis råjorden er meget ustabil vil dræn blive retableret i grus med et bånd under drænrøret i geotekstil. Dræn retableres generelt med fuldslidsede faste rør, med 30 cm filtergrus fra bunden af røret og op. Retableringen af dræn godkendes af den tilsynsførende med drænfaglig baggrund. Til brug herfor vil man inden anlægsarbejdernes påbegyndelse kortlægge, hvilke dræn, der berøres, og man vil herefter ved hjælp af fotografering dokumentere drænenes stand før og efter anlægsarbejderne.

Lodsejer har efter aftale med Energinets tilsynsførende mulighed for at besigtige arbejdet. De lodsejere, som måtte ønske det, varsles med omtrentlige tidspunkter for drænretablering og skal være klar til med kort varsel at være til stede for besigtigelse, således at anlægsarbejderne ikke forsinkes. Såfremt lodsejer ønsker at benytte egen drænkonsulent, vil det ske for egen regning, medmindre der skriftligt aftales andet med Energinet. Energinet friholder lodsejer for udgifter til egen drænkonsulent, såfremt det vurderes, at der er særligt komplicerede drænforhold på ejendommen.

Energinet oplyste, at fremtidige meromkostninger, der skyldes omlægninger m.v. af dræn, som er sket af hensyn til etableringen af naturgasledningen, vil blive afholdt af Energinet. Det vil også gælde ved fremtidig etablering af dræn på områder, hvor der i dag ikke er dræn. Lodsejer vil efter tilbagelevering af arbejdsarealerne modtage kortmateriale over ejendommen, som viser placering af gasledningen og de retablerede dræn, fremmedledninger og egne ledninger. Materialet fremsendes som udgangspunkt i digital form. Energinet henviste i øvrigt til folderen "Baltic Pipe på landbrugsjord".

Vedrørende midlertidigt arbejdsareal, jordhåndtering, stensamling, afgrødetab, strukturskade og betalingsrettigheder

Der blev spurgt til Energinets anvendelse af de midlertidige arbejdsarealer, herunder jordhåndteringen i forbindelse med gravearbejderne, med fokus på hvordan det sikres, at råjord og muldjord ikke blandes sammen. Der var fokus på den strukturskade af jorden, som anlægsarbejdet medfører, og hvad Energinet vil gøre for at begrænse strukturskaderne mest muligt.

Energinets repræsentanter oplyste, at man inden opstart af anlægsarbejderne, sammen med anlægsentreprenøren, tilbyder et møde med lodsejer for at få en

dialog om de konkrete forhold på ejendommen på anlægstidspunktet, som kan have betydning for anlægsarbejdet. Det kan f.eks. være oplysninger om egne ledninger (vand og el) til staldanlæg, dræn, adgangsforhold, jordbundsforhold, rydning af hegn, midlertidig hegning til dyr mv.

Energinet opfordrede i den forbindelse alle lodsejere til at føre en logbog, hvori de noterer ulemper og udgifter vedrørende driftsforstyrrelser i forbindelse med projektet.

Efter aftale mellem lodsejer og Energinet vil der i almindelighed kunne etableres midlertidige overgange/passagemuligheder til marker som bliver afskåret af arbejdsarealet.

Efter endt anlægsarbejde på ejendommen gennemgår lodsejer, Energinet og entreprenør reetablering af arealer. Såfremt der opnås enighed om reetableringen underskriver parterne en erklæring om tilbagelevering af arealerne.

Energinet har ansvaret for, at anlægsarbejderne gennemføres/afsluttes inden for rammerne af de givne myndighedstilladelser, og Energinet er forpligtet til at udføre og afslutte anlægsarbejdet, så skader, som kan henføres til Energinets anlægsprojekt, så vidt muligt minimeres. De arealer, diger og veje mv., som bliver berørt af anlægsarbejderne, vil blive reetableret til minimum samme stand, som inden opstart af anlægsarbejderne. Omfang af genplantning inden for arbejdsbæltet aftales nærmere med lodsejer. Evt. genplantning inden for selve servitutbæltet sker i forhold til de restriktioner, som servituttens fastsætter. Landbrugsarealerne afleveres ryddet, planlagt og enten pløjet, grubbet eller harvet efter nærmere aftale med lodsejer.

Udover at der ved ekspropriationen fastsættes erstatning for arealer og servitutpålæg, vil der, efter at anlægsarbejderne er gennemført, blive fastsat erstatning for afgrødetab, strukturskader, læhegn, beplantning og andre midlertidige ulemper mv. Erstatningen til den enkelte lodsejer opgøres på grundlag af det faktisk passerede i forhold til ejendommens normale drift efter en konkret arealopgørelse og vurdering. Såfremt der ikke kan opnås enighed mellem lodsejer og Energinet, har parterne mulighed for at få ekspropriationskommissionen til at fastsætte erstatningen for de midlertidige ulemper.

Der ydes erstatning for afgrødetab såvel ved etablering af anlæg som ved eventuelle senere tilsyns- og reparationsarbejder. Det er sædvanligvis ejeren, der vil modtage erstatning for servitut og strukturskade, og eventuelle forpagtere, der modtager erstatning for

afgrødetab. Men det beror i sidste ende på den nærmere aftale med ejer og eventuelle forpagtere, hvordan erstatningen skal udbetales/fordeles.

Når der grundet den manglende rådighed/dyrkning af arealerne i anlægsperioden midlertidigt må trækkes arealer ud fra EU-støtteordninger, kan de mistede betalingsrettigheder efterfølgende generhverves fra den nationale reserve. Dette arbejde betaler Energinet lodsejernes landbrugskonsulenter for. Hvis der opstår tab grundet mistet EU-støtte, vil der blive ydet erstatning herfor.

Anlægs-, reparations- og tilsynsarbejde kan medføre, at jordens normale struktur ændres, hvorved jordens ydeevne forringes i de følgende år. Der betales erstatning for forringelsen af jordens struktur. Graden af strukturskade inddeles i tre kategorier: let (I), middelsvær (II) og svær (III). Da graden af strukturskade afhænger meget af, under hvilke forhold arbejdet udføres, føres der systematisk logbog over vejrlig på anlægstidspunktet. Således spiller det en væsentlig rolle, hvordan jordbunds- og vejrforholdene er, når arbejdet udføres.

Strukturskadeerstatningerne er baseret på, at arealerne erfaringsmæssigt – i gennemsnit – gradvist reetablerer sig til deres tidligere niveau inden for en periode på 3-5 år. Energinet er på nuværende tidspunkt i dialog med landbrugets organisationer om metoder til opgørelse af strukturskadeerstatning. Ændringer i opgørelsesformen vil i givet fald også komme lodsejere, der er berørt af nærværende projekt, til gode.

Det forudsættes, at anlægsarbejdet udføres på en rimelig og ordentlig måde. Muldjord og råjord vil blive holdt adskilt og lagt i to bunker på hver sin side af ledningsgraven. Som udgangspunkt vil opgravede sten blive lagt tilbage i ledningsgraven. Det gælder dog ikke meget store og meget skarpe sten. Der vil dog foregå stensamling efter tilbagelægning af råjord og muldjord. Overskydende råjord vil blive lagt i et 3-4 cm jævnt lag inden for det bælte, hvor der er blevet gravet. Råjorden vil efter aftale med lodsejer eventuelt blive grubbet inden mulden pålægges. Mulden lægges ovenpå i et jævnt lag med en mindre overhøjde over selve ledningsgraven. Strukturskader kan ikke helt undgås, men vil blive søgt begrænset ved anvendelse af bæltekøretøjer, hvor trykket fra maskinen fordeles jævnt. Der kan ikke udlægges køreplader på det areal, hvor bæltekøretøjerne færdes, herunder langs ledningsgraven og til og fra røroplagspladserne, da larvefodder og køreplader ikke er forenelige (stål mod stål). Omfanget af strukturskaderne vil ikke alene afhænge af typen og vægten af køretøjer ved gravearbejderne

men også af jordbundstype og vejr under anlægsarbejdet. Hvis der er meget vådt i perioden, bliver strukturskaderne typisk større end i en tør periode.

Lodsejeren kan i op til 10 år efter anlægsarbejdets afslutning vende tilbage vedrørende strukturskade, hvis den tidligere udbetalte strukturskadeerstatning ikke synes at dække det reelle tab.

Hvis der inden 10 års periodens udløb fortsat er skader, foretages en bedømmelse af ”den varige skade”, således at det permanente værditab erstattes, og sagen afsluttes. Lodsejer opfordres til at føre dokumentation fra tidspunktet for afleveringsforretningen i tilfælde af, at der bliver behov for at rejse krav om yderligere erstatning for længerevarende strukturskade, skade på drænen samt øvrige skader.

Vedrørende risici forbundet med anlægget

Energinet oplyste, at der er en minimal risici, herunder for gaseksplosion, forbundet med anlægget. Energinet sørger for at foretage de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger, herunder sikring af gasledningen samt omfattende kontrol- og nødsystemer, og det vil være muligt at slukke for gassen ved hjælp af et fjernstyret system.

Energinet oplyste i øvrigt, at landsplansdirektivet pålægger en 500 meter bred opmærksomhedszone/”class location zone”, der efter fastlæggelsen af den endelige linjeføring indskrænkes til 200 meter på hver side af gasledningen, hvorefter den fremtidige byudvikling skal ske under hensyntagen til gasledningen. Der henvises til side 15 i landsplansdirektivet, hvor der under pkt. 1.2.6 redegøres nærmere for betydningen af en observationszone/”class location zone”.

Vedrørende vejadgang i anlægsperioden

Der blev spurgt til vejadgangen til de enkelte ejendomme og omkørsel under anlægsarbejdet.

Energinets repræsentanter oplyste, at vejadgangen til ejendommene skal opretholdes i anlægsperioden. Der vil for enkelte ejendomme kunne forekomme meget korte afbrydelser af vejadgangen efter forudgående dialog med lodsejer. Der vil altid skulle være en nødplan, så der hurtigt kan skabes vejadgang – også ved korte afbrydelser - i tilfælde af behov for redning – ved f.eks. hurtigt udlægning af køreplader over ledningsgraven.

Vedrørende fjernelse af gasledningen m.v.

Der blev spurgt til, om gasledningen vil blive fjernet, når den på et tidspunkt ikke længere er i drift, og i givet fald, om lodsejerne kan blive pålagt at fjerne den.

Energinets repræsentanter oplyste, at det er Energinet, der har ansvaret for at afvikle gastransmissionsanlægget, og som har alle udgifter forbundet med afviklingen. Der foreligger ikke på indeværende tidspunkt formelle krav eller vejledninger for afviklingen af anlægget. Hvis sådanne retningslinjer foreligger på tidspunktet for afvikling af anlægget, vil disse blive fulgt. Alternativt vil anlægget blive afviklet i overensstemmelse med praksis på dette tidspunkt. På tidspunktet for afvikling af gastransmissionsanlægget må myndighederne tage stilling til, om anlægget skal fjernes eller blive liggende ud fra en samlet samfundsøkonomisk og miljømæssig betragtning. Det vil nok være næsten lige så bekosteligt at fjerne ledningen som at anlægge den, og det vil endvidere være forbundet med gener for lodsejerne, hvis ledningen skal graves op. Uanset hvilke krav miljømyndighederne måtte stille på tidspunktet for afvikling af anlægget, vil anlægget blive afviklet af Energinet – eller den til enhver tid værende ejer heraf – uden udgift og tab for ejeren.

Kommissarius oplyste, at ekspropriationskommissionens i forbindelse med ekspropriationerne på Sjælland har ændret servitutteksten, så det af servitutteksten kan lægges til grund, at lodsejeren under ingen omstændigheder kan blive pålagt omkostninger i forbindelse med en situation, hvor det er andre end lodsejeren egne dispositioner (dvs. Energinets eller tredjemands dispositioner), der nødvendiggør en omlægning eller flytning af gastransmissionsledningen.

Vedrørende betydningen af opmærksomhedszonen

Flere lodsejere spurgte til opmærksomhedszonen, herunder om den begrænser muligheden for udstykning og nybyggeri. Der blev endvidere stillet spørgsmål til, hvorfor ledningen føres mellem Tommerup Stationsby og Tommerup By, der er et oplagt udviklingsområde.

Energinets repræsentanter oplyste, at det ikke er en forbudszone, men en opmærksomhedszone, som betegnes som en ”class location zone”, svarende til en ”statslig kommuneplan” hvor bl.a. planer for byudvikling mv. skal sikkerhedsvurderes ud fra tilstedeværelsen af en gastransmissionsledning. Dette skyldes, at gastransmissionsledningen er dimensioneret efter befolkningskoncentrationen i de berørte områder, og at tekniske forhold kan være afgørende i forhold til placering af veje, vindmøller mv. nær ved gastransmissionsledningen. Ny bebyggelse eller ændret anvendelse af arealerne nær eksisterende transmissionsledninger kan i særlige tilfælde betyde, at Arbejdstilsynet eller Energistyrelsen kan stille særlige krav. Hvis en bebyggelse eller anlæg hverken kræver landzonetilladelse

eller byggetilladelse, vil der være tale om byggeri, der ikke er problematisk i forhold til landsplandirektivets arealreservation. Energinet påpegede, at der omkring den eksisterende gasledning fra 1980'erne er sket betydelig byudvikling, og det netop er grunden til, at Baltic Pipe ikke kan placeres parallelt med den eksisterende ledning på hele strækningen. Opmærksomhedszonen blev pålagt ved landsplandsdirektivet fra 2019, og det er op til ekspropriationskommissionen at vurdere, om denne 200 meter-zone medfører et erstatningsberettiget tab på de konkrete ejendomme.

For så vidt angår linjeføringen mellem Tommerup Stationsby og Tommerup By, har der i koordinering med Assens Kommune været overvejet forskellige løsninger for placering af gasrørledningen imellem Tommerup Stationsby og Tommerup for at inddrage hensyn til Assens Kommunes byudviklingsinteresser i området. Assens Kommune har i denne forbindelse fremlagt et forslag til linjeføring, hvor gasrørledningen blev ført syd om Tommerup og syd om Brylle. I koordinering med Assens Kommune er der valgt en løsning, der fastlægger placering af Baltic Pipe gasrørledningen parallelt med den eksisterende gas-distributionsledning, der allerede i dag forløber imellem Tommerup Stationsby og Tommerup. Endvidere er det aftalt at gasrørledningen etableres i den nødvendige class location (sikkerhedsklasse), således at alerede planlagt byudvikling kan gennemføres. Derved minimeres konsekvenser for byudviklingen i området idet der allerede i dag er restriktioner på afstand til bebyggelse forbundet med den eksisterende distributionsledning.

Vedrørende lovligheden af projektet m.v.

Advokat Søren Nørgaard Sørensen, HjulmandKaptein, har forud for besigtigelsesforretningerne til Baltic Pipe i brev af 23. september 2019 til ekspropriationskommissionen på vegne af en række lodsejere gjort gældende, at projektet i sin nuværende og foreliggende form ikke er lovligt. Det gøres gældende, at ekspropriationskommissionen har pligt til af egen drift at påse og efterprøve projektets fulde lovlighed. Brevet indeholder samtidig en opfordring til ekspropriationskommissionen om i forbindelse med besigtigelsesforretningerne at udbede sig Energinets præcise og dækkende redegørelse for, hvorfor gasledningen er valgt ført over land og ikke i vandet, herunder hvilke konkrete undersøgelser (også økonomiske) der ligger bag beslutningen.

Advokat Hanne Mølbeck, Bech-Bruun, har i brev af 2. oktober 2019 på vegne af Energinet gjort gældende, at

en linjeføring på søterritoriet har været vurderet i forbindelse med miljøvurderingsprocessen forud for udstedelsen af landsplandirektivet og VVM-tilladelsen for projektet. Det anføres bl.a., at Energinet har vurderet, at projektet hverken ville være økonomisk eller teknisk realiserbart med en linjeføring på søterritoriet. Samtidig ville en række af de ønskede synergier ved at lægge gastransmissionsledningen på land være vanskelige at realisere. Projektet ville således ikke være realistisk at gennemføre med en linjeføring til havs, og denne mulighed er derfor fravalgt tidligt i projektføreløbet. Energinet fastholder på den baggrund projektet med den linjeføring, der fremgår af besigtigelsesmateriale, og som Energinet i enhver henseende anser for lovligt.

I breve af 9. oktober og 11. oktober 2019 har de to advokater nærmere redegjort for deres synspunkter.

Konkrete spørgsmål til specifikke ejendomme

Ved dagens møde besigtigedes strækningen st. 39.720 til st. 45.900.

Følgende passerede.

Ejeren af lb.nr. 1001 stillede forslag om, at placeringen af linjeventilstationen (Skovhuse) ændres, således stationen placeres på et lavere og fladere terræn, hvilket eksempelvis kunne være lige vest for indkørslen. En ændret placering vil minimere indgreb i terrænet (bakken) og dermed sikre en bedre udnyttelse af marken, idet den nuværende placering af stationen vil forringe og til dels forhindre dyrkning af marken på grund af skråningsforholdene. Den nuværende placering vil endvidere medføre uforholdsmæssig stor udgravning, idet den eksisterende hulvej ikke kan anvendes til markvej for ejeren, og der skal derfor sikres adgang på anden vis.

Energinets repræsentanter oplyste, at placeringen bl.a. er bestemt af, at der er direkte adgang til stationen på denne lokalitet og stationen skal placeres på et relativt lige stræk for ledningen. Energinet er opmærksom på, at der skal sikres adgang for ejeren.

Ejeren af lb.nr. 1009 stillede forslag om, at gasledningens linjeføring ændres på og omkring ejendommen, således linjeføringen følger den tidligere kommunevej (nu stisystem) mellem Tommerup og Frøbjerg, således man kan mindske indgreb i markarealer mest muligt.

Energinets repræsentanter oplyste, at en sådan linjeføring kun ville kunne lade sig gøre på en meget begrænset strækning henset til den eksisterende bebyggelse

ved lb.nr. 1005 og øvrige naturområder. En sådan ændring vil derfor ikke kunne mindske indgrebet på markarealerne i særlig grad, herunder at der stadig skal overholdes en afstand til eksisterende fordelingsledning på ca. 15 meter, som på en stor del af delstrækningen er placeret meget tæt på den tidligere kommunevej.

Ejeren af lb.nr. 1012 (1008 og 1023) anførte, at der ikke er taget tilstrækkeligt hensyn til ejendommens udviklingsmuligheder. Ejeren stillede i denne forbindelse forslag om, at linjeføringen på lb.nr. 1012 flyttes længere mod lb.nr. 1016, således ejeren kan bevare udbygningsmuligheder såvel i forhold til driftsbygninger og mulig ændret placering af stuehuset/beboelse.

Energinets repræsentanter oplyste, at den nuværende placering er fastlagt under hensyn og krav til den eksisterende gasledning og bebyggelse i øvrigt. Energinets repræsentanter oplyste endvidere, at der fra gasledningen er 93 meter til eksisterende maskinhus på ejendommen. Der må til sammenligning bygges beboelse op til 66 meter fra ledningens centerlinje, hvorfor den nuværende placering ikke hinder, at der kan ske udbygning i noget omfang. Hvis ejeren har konkrete planer eller forslag til udbygning, kan disse fremsendes til Energinet til brug for en forhåndsudtalelse. Energinet har endvidere mulighed for at dispensere fra afstandskravene, men det kræver en konkret vurdering.

Ejeren af lb.nr. 1006, 1007 og 1009 stillede spørgsmål til, om det er Energinet der alene beslutter, om dræn skal afskæres eller om ledningen skal lægges dybere. Der blev endvidere stillet spørgsmål til, om det alene er økonomi, der er afgørende for, at ledningen ikke lægges dybere end 1,3 meter. Det blev hertil anført, dette kan skabe problemer i fremtiden, da forskellige forhold, herunder vejforhold, mere ekstensiv udnyttelse af jorden, større maskiner m.v. kan medføre, at ledningen ikke lægger dybt nok.

Energinets repræsentanter oplyste, at der vil være en forudgående dialog med ejer omkring retablering af dræn, men i sidste ende er det Energinets tekniske vurdering, der lægges til grund. Den generelle dybde på 1,3 meter er fastlagt under hensyn til de eksisterende krav hertil, som dog alene kræver, at der er 1 meter jorddække. Herudover er det også fastlagt på baggrund af økonomiske forhold, da det vil være meget bekosteligt at lægge ledningen dybere.

Ejeren af lb.nr. 1006, 1007 og 1009 bemærkede endvidere, at hans dialog med Energinets repræsentanter hidtil har været meget utilfredsstillende.

Energinets repræsentanter beklagede dette, og ville følge op på sagen og søge at sikre, at den fremtidige kommunikation sker på tilfredsstillende vis for lods-ejeren.

Ejerne af lb.nr. 1010 stillede spørgsmål til, hvorledes beplantningen vil blive berørt på ejendommen.

Energinets repræsentanter oplyste i denne forbindelse, at der er ældre beplantning på ejendommen bestående af birk og fyr, som skal fjernes. Der skal herefter være en dialog med ejerne om, hvorvidt de ønsker erstatning herfor, eller om Energinet skal stå for genplantning m.v. Der vil også være en dialog omkring, hvorvidt ejerne ønsker at beholde veddet m.v.

Ejerne af lb.nr. 1010 oplyste i denne forbindelse, at de gerne ser, at træet bliver liggende på ejendommen, da de gerne vil have det til brænde.

Ejeren af lb.nr. 1017 oplyste, at han har en miljøtilladelse til at forlænge staldbygningen på matr.nr. 22a Tommerup By, Tommerup, og stillede i denne forbindelse spørgsmål til om gasledningens etablering, herunder den pågældende "class location zone" vil begrænse muligheden herfor.

Energinets repræsentanter oplyste, at ledningens etablering m.v. ikke vil være til hinder for en sådan forlængelse af staldbygningen.

Ejeren af lb.nr. 1017 stillede spørgsmål til, hvorvidt det er påkrævet, at der kan fremvises udbyttmålinger for de seneste fem år inden anlægsarbejderne i forbindelse med opgørelse af strukturskade.

Energinets repræsentanter oplyste, at dette ikke er nødvendigt. Der kan ske en sammenligning af udbytte i traceet og arealer uden for traceet.

Ejeren af lb.nr. 1018 oplyste, at der er jordvarmeslanger tværs over ejendommen (matr.nr. 24a Tommerup By, Tommerup). Det vil formentligt betyde, at ledningen skal graves dybere ned end 1,3 meter. Det blev endvidere oplyst, at ejeren er i overvejelse om at skifte ejendommens varmforsyning.

Energinets repræsentanter oplyste, at der skal være en dialog herom mellem parterne, herunder for at afdække om det kan være mere hensigtsmæssigt at omlægge forsyningen end at grave gasledningen dybere.

Ejeren af lb.nr. 1021 oplyste, at ejendommen er solgt med overtagelse pr. 1. november 2020.

(Ny) ejer af lb.nr. 1021 stillede spørgsmål til, om det sikres at ejendommen kan afvandes (dræn) og om gasledningen hindrer udbygningsmulighederne på ejendommen.

Energinets repræsentanter oplyste, at afvanding af ejendommen skal sikres. Der henvises til ovenstående afsnit vedrørende dræn. For så vidt angår udbygningsmulighederne, vil det først og fremmest være den eksisterende gasledning, der måtte begrænse dette, men der er ca. 85-90 meter til gasledningens (Baltic Pipe) centerlinje, og der skal blot være 66 meter, hvis der er tale om beboelsesbygninger.

Repræsentant for ejeren af lb.nr. 1022 stillede spørgsmål til genplantning ved og over ledningstraceet.

Energinets repræsentanter oplyste, at der kan plantes indtil 2 meter på hver side af ledningen, således at der friholdes et areal på i alt 4 meter over ledningen. Energinet vil søge at indskrænke arbejdsarealet mest muligt for at skåne mest muligt beplantning. Der vil være en dialog mellem parterne omkring genplantning m.v., herunder om ejeren ønsker at beholde veddet fra den berørte beplantning.

Herefter afsluttedes dagens møde.

Helle S. Andersen

/Nanna Dahl Pedersen

Onsdag den 10. juni 2020, kl. 8.30 samledes kommissionen ved parkeringspladsen ved Tommerup Boldklub, Tallerupvej 76, 5690 Tommerup, for at fortsætte besigtigelsen i anledning af etablering af gastransmissionsledningen Baltic Pipe, jf. naturgasforsyningslovens § 55, stk. 1 og landsplandirektiv for Baltic Pipe, bekendtgørelse nr. 713 af 9. juli 2019.

Deltagerne var de samme som under besigtigelsesforretningen 9. juni 2020.

Protokollen førtes af specialkonsulent *Nanna Dahl Pedersen*.

Lodsejerne var indkaldt i mindre grupper. Der fremkom mange enslydende spørgsmål til projektet, hvorfor de mere generelle spørgsmål er indsat under afsnittet "Generelle spørgsmål til projektet", som findes ovenfor.

Følgende passerede:

Konkrete spørgsmål til specifikke ejendomme

Følgende passerede:

Ved dagens møde besigtigedes strækningen st. 45.900 til st. 51.635.

Ejerne af lb.nr. 1029 oplyste, at de købte ejendommen i august 2017 med henblik på nedrivning af eksisterende bygninger, således de kan bygge ny beboelse på ejendommen. Nu fremstår ejendommen derfor som en byggegrund. På købstidspunktet vidste man ikke, at Baltic Pipe skulle etableres, og ejerne havde ikke købt ejendommen, hvis dette havde været kendt. Ejerne anførte i denne forbindelse, at projektet har forringet

ejendommens værdi markant, og at værditabet skal erstattes af kommissionen. Ejernes bank har endvidere oplyst, at projektet kan påvirke deres lånemuligheder m.v. Ejerne anførte endvidere, at ejendommen nu er usælgelig som følge af projektet, og opfordrede i denne forbindelse Energinet og kommissionen til at genoverveje ledningens placering på ejendommen.

Ejerne anførte endvidere, at arkæologernes adfærd og kommunikation har været meget utilfredsstillende.

Ejerne oplyste, at de endnu ikke har et konkret byggeprojekt/byggetilladelse, da de har afventet nærmere information omkring projektet, hvilket de i øvrigt også finder meget mangelfuldt.

Ejerne stillede endvidere spørgsmål til, om der vil ske droneflyvninger hen over ejendommen i forbindelse med tilsyn m.v. af ledningen.

Energinets repræsentanter bekræftede, at første offentlighedsfase for projektet blev gennemført i december 2017. Energinet oplyste endvidere, at de beklagede, hvis ejerne har fundet informationsniveauet mangelfuldt, men Energinet kan som anlægsmyndighed ikke være sikker på det endelige projekt førend der har været afholdt besigtigelsesforretning og ekspropriationskommissionen har godkendt projektet, herunder linjeføringen. Energinet opfordrede ejerne til at lave en skitse af deres byggeprojekt, således Energinet kan give en forhåndsudtalelse. Energinet har på denne lokalitet forstærket røret til sikkerhedsklasse 2, således der kan bygges beboelse i hvert fald indtil 66 meter fra gasledningens centerlinje med mulighed for mindre afstand. Hvis der skal opføres en hal eller lignende,

kan denne opføres op til 20 meter fra centerlinjen alt efter hvilken aktivitet, der skal foregå.

Energinet repræsentanter beklagede, at adfærd og kommunikation fra arkæologernes side har været utilfredsstillende, og Energinet har meget fokus herpå. Der henvises endvidere til ovenstående afsnit omkring de arkæologiske forundersøgelser.

Energinet repræsentanter oplyste endvidere på opfordring af ejerne af lb.nr 1029, at ledningen vil følge terrænet, således traceet ikke efterlades som et "fladt spor" i landskabet.

Energinet repræsentanter oplyste, at de ikke på nuværende tidspunkt benytter sig af droneflyvninger, men der kan ske overflyvning med helikopter. Det er dog ikke servituten, der giver hjemmel hertil, men anden lovgivning.

Kommissarius oplyste, at der på ekspropriationsforretningen vil blive taget stilling til erstatningsspørgsmålet, herunder værditab m.v. Ejerne blev endvidere opfordret til at henvise deres bank til kommissarius, såfremt der har spørgsmål til servituten.

Ejerne af lb.nr. 1031 anførte, at aktiviteterne på ejendommen (efterskole) ikke kan udvides som følge af gasledningens etablering, og denne begrænsning skal erstattes. Servituten vil endvidere begrænse efterskolelevernes mulighed for aktiviteter, herunder etablering af shelters m.v. i skovområdet. Herudover stillede ejerne krav om, at der skal ske en styret underboring under skovarealet, hvilket vil være en underboring på ca. 80-90 meter. Træerne har en stor betydning for efterskolen, da de er plantet af tidligere elever, og skoven er derfor en stor del af efterskolens historie.

Energinet repræsentanter oplyste, at der har været en dialog med ejerne omkring linjeføringen, der har medført, at ledningen er flyttet længere væk fra bygningerne. Energinet oplyste i denne forbindelse, at ejendommen, og herunder skovarealet, i forvejen er pålagt begrænsninger som følge af den eksisterende gasledning (fordelingsledning), som i vidt omfang er sammenfaldende med de begrænsninger Baltic Pipe medfører. Energinet oplyste, at en underboring vil være meget bekostelig, men det er op til kommissionen at tage stilling til, om Energinet skal foretage en underboring af skovarealet. Hvis der ikke skal ske underboring skal der være en dialog med ejerne omkring reetablering heraf, dog således, at der kun må genplantes indtil 2 meter på hver side af ledningen, således der friholdes et areal på i alt 4 meter over ledningen.

Ejeren af lb.nr. 1032 stillede spørgsmål til, om der kan ske skovrejsning.

Energinet repræsentanter oplyste, at der alene er krav om, at 2 meter på hver side af ledningen friholdes for beplantning, således der friholdes et areal på i alt 4 meter over ledningen.

Ejeren af lb.nr. 1045 oplyste, at der er erhvervsvirksomhed på ejendommen (fysioterapi), og der kommer klienter flere gange dagligt. Derfor er det vigtigt, at der er vejadgang i hele anlægsperioden.

Energinet repræsentanter oplyste, at vejadgangen til ejendommene skal opretholdes i anlægsperioden, og der vil være en tæt dialog herom mellem Energinet, entreprenøren og ejerne. Der henvises i øvrigt til bemærkninger om vejadgang ovenfor.

Repræsentant for ejeren af lb.nr. 1036, 1037, 1040 og 1041 stillede spørgsmål til, om der må etableres skovvej over ledningen.

Energinet repræsentanter oplyste, at der meget gerne må etableres skovvej over ledningen. På denne måde sikrer man også, at arealet friholdes for beplantning m.v.

Repræsentant for ejeren af lb.nr. 1038 (ejer af lb.nr. 1039) oplyste, at der er udbygningsplaner på matr.nr. 8b Render By, Brylle, og i denne forbindelse blev der stillet spørgsmål om, hvor stor afstand der skal være fra gasledningen til beboelsen.

Energinet repræsentanter oplyste, at ledningen er forstærket (sikkerhedsklasse 2) på denne strækning, hvorfor der kan bygges beboelse indtil 66 meter fra gasledningens centerlinje. Man er altid velkommen til at fremsende skitse for udbygningsprojektet til brug for Energinets forhåndsudtalelse.

Ejeren af lb.nr. 1039 stillede spørgsmål til, om eksisterende jordvarmeslanger og ridebane på ejendommen skal flyttes som følge af gasledningens etablering. Det blev endvidere oplyst, at ledningstraceet berører eksisterende hestefolde, hvorfor der vil være nogle merudgifter i denne forbindelse, da hestene formentligt kan være mindre på fold i en periode. Det ønskedes endvidere oplyst, om levende hegn op til haven skal fjernes.

Energinet repræsentanter oplyste, at eksisterende jordvarmeslanger ikke berøres af projekter, og ridebanen er etableret mere end 20 meter fra gasledningens centerlinje, hvorfor den heller ikke vil skulle flyttes som følge af projektet. Energinet og ejerne skal have en tæt dialog omkring de merudgifter anlægsarbejdet

kan medføre for ejerne, herunder som følge af anlægsarbejder tværs over hestefolde. Beplantning/levende hegn op mod haven berøres ikke.

Ejeren af lb.nr. 1039 oplyste endvidere, at der er en klausul om pesticidfri drift på ejendommen, hvorfor der vil blive taget vandprøver. Såfremt Energinets anlægsarbejder medfører, at der sker udslip af pesticider skal Energinet afholde udgifter og ansvaret for oprensning heraf.

Ejeren af lb.nr. 1042 oplyste, at den eksisterende staldbygning består af bindestald, hvorfor der skal bygges ny stald inden 2027. Ledningens placering forhindrer udbygningsmulighederne på ejendommen, og forhindrer i øvrigt det planlagte generationsskifte af ejendommen. Den eksisterende staldbygning har kapacitet til 50 køer.

Energinets repræsentanter oplyste, at ejeren i 2019 rettede henvendelse til Energinet herom, og der blev i denne forbindelse fremsendt en skitsetegning på en mulig placering af ny kostald med en kapacitet til 80 køer. Energinet oplyste hertil, at det af ejeren fremlagte projekt kan opføres, idet der er tale om en staldbygning med åbne sider. Og etableringen af gasledningen forhindrer ikke en realisering af det fremlagte projekt.

Ejeren og kommende ejer af lb.nr. 1042 oplyste, at det tidligere fremlagte staldprojekt ikke er en fremtidsikkert løsning, og man vil fortsat skulle have mulighed for at udvide yderligere, såfremt landbruget (med dyrehold) skal kunne drives rentabelt. Uanset hvad vil den fremlagte linjeføring sætte en stopper for alle nødvendige udviklingsmuligheder.

Energinets repræsentanter oplyste, at de kun har kunne tage stilling til det projekt, der er fremlagt af den kommende ejer i 2019 og ikke andre projekter. Det blev endvidere oplyst, at lokaliteten har karakter af et knudepunkt for forskellige ledninger, restriktioner, vandboringer m.v., og gasledningens placering er fastlagt i samarbejde med kommunen, således den primært er placeret langs den eksisterende gasledning, som jo allerede i dag medfører nogle begrænsninger på ejendommen.

Ejeren af lb.nr. 1043 stillede spørgsmål til om der kan etableres gylletank mellem den eksisterende gasledning og Baltic Pipe, da han har konkrete planer herom. Der foreligger dog ikke nogen tilladelse til etablering af gylletanken på nuværende tidspunkt.

Energinets repræsentanter oplyste, at dette formentligt ikke er muligt, da der alene er 37 meter mellem de to

ledninger, men Energinet står til rådighed for drøftelser heraf, herunder eventuelle alternative placeringer.

Kommissionens beslutning

Efter drøftelse af det fremlagte projekt, de ved besigtigelsen fremkomne bemærkninger samt de fremsendte skriftlige indlæg fra henholdsvis advokat Søren Nørgaard Sørensen og advokat Hanne Mølbeck besluttede kommissionen at godkende det for kommissionen forelagte projekt for Baltic Pipe på strækningen Skovhuse-Bellinge med nedenstående bemærkninger. Kommissionen anser projektet for lovligt, og finder, at den valgte linjeføring er sagligt begrundet, jf. også det nedenfor anførte vedrørende kommissionens projektoprøvelse.

Vedrørende arkæologiske forundersøgelser

Flere lodsejere oplyste, at de ikke var blevet adviseret om starttidspunktet for de arkæologiske forundersøgelser. Kommissionen skal i den forbindelse bemærke, at man lægger stor vægt på god dialog og information i forbindelse med projektet, herunder i forbindelse med opstart af de arkæologiske forundersøgelser.

Forslag til ændring af placering af linjeventilstation

Der er ved besigtigelsen fremkommet forslag om ændring af placering af linjeventilstation (Skovhuse) på lb.nr. 1001, således stationen placeres på et lavere og fladere terræn, hvilket eksempelvis kunne være lige vest for indkørslen.

Kommissionen har ved besigtigelse af området konstateret, at placeringen af linjeventilstationen fremgår særdeles uhensigtsmæssig, særligt under hensyn til terrænforholdene og de landbrugsmæssige driftsgener, som placeringen vil medføre. Kommissionen finder på denne baggrund, at Energinet bør undersøge muligheden for en alternativ placering af linjeventilstationen, herunder den af ejeren anviste placering på lb.nr. 1001.

Forslag til ændring af linjeføring

Der er ved besigtigelsen fremkommet forslag om ændring af linjeføringen på og omkring lb.nr. 1009, således linjeføringen følger den tidligere kommunevej (nu stisystem) mellem Tommerup og Frøbjerg.

Kommissionen har drøftet det fremsatte forslag, og kommissionen har forståelse herfor. På baggrund af Energinets oplysninger finder kommissionen dog, at den af Energinet fremlagte linjeføring skal fastholdes.

Der er ved besigtigelsen endvidere fremkommet for-
slag om ændring af linjeføringen på lb.nr. 1012, såle-
des linjeføringen flyttes længere mod lb.nr. 1016.

Kommissionen har ved efterfølgende besigtigelse af linjeføringen på ejendommen konstateret, at det ikke er muligt at ændre linjeføringen under hensyn til sikkerhedsafstanden til lb.nr. 1016, hvorefter linjeføringen, som fremlagt af Energinet, fastholdes.

Herudover er der ved besigtigelsen udtrykt ønske om, at linjeføringen på lb.nr. 1029 ændres af hensyn til ejernes byggeprojekt.

Kommissionen har forståelse for ejernes ønsker herom, men kommissionen kan ved efterfølgende besigtigelse af linjeføringen på ejendommen konstatere, at linjeføringen ikke kan flyttes af hensyn til sikkerhedsafstanden til beboelse på naboejendommen, uagtet om denne ejendom er til salg/på tvangsauktion. Herudover kan det konstateres, at byggemulighederne på ejendommen ikke forhindres af etableringen af Baltic Pipe.

Ved besigtigelsen er der også fremkommet forslag om, at linjeføringen på og omkring lb.nr. 1042 og 1043 ændres, således ejendommene fremadrettet kan udnyttes og udbygges på en hensigtsmæssig måde.

Kommissionen kan konstatere, at linjeføringen og alternativer hertil i høj grad er bestemt af eksisterende begrænsninger på ejendommene, herunder luftledninger, eksisterende gasledning, forsyningsledninger, vandboringer, bynærhed m.v. En alternativ placering vil ikke kunne imødekomme ejernes ønsker i tilstrækkelig grad, da de allerede er begrænset af eksisterende restriktioner m.v. Kommissionen finder derfor, at det er mest hensigtsmæssigt at linjeføringen fastholdes, og at (erstatningsberettigede) tab i denne forbindelse, vil blive håndteret på ekspropriationsforretningen.

Forslag om underboring af skovareal

Der er ved besigtigelsen stillet ønske om, at der sker underboring af skovareal på lb.nr. 1031, således beplantningen ikke berøres.

Kommissionen finder ikke, at udgifterne til en underboring er forholdsmæssig i forhold til det tab ejendommen vil lide som følge af tab af beplantning. Kommissionen har ved en efterfølgende besigtigelse af ejendommen konstateret, at der fortsat vil være en del beplantning tilbage på ejendommen, herunder som følge af, at Energinet allerede har justeret linjeføringen mest muligt i dialog med ejer. Kommissionen skal fastsætte erstatning for tabet af beplantningen på ekspropriationsforretningen.

Vedrørende projektprøvelse m.v.

Vedrørende spørgsmålet om rækkevidden af ekspropriationskommissionens projektprøvelse, herunder spørgsmålet om, hvorvidt kommissionen kan pålægge Energinet at foretage yderligere undersøgelser af muligheden for at placere gastransmissionsledningen på søterritoriet i stedet for over land, skal kommissionen bemærke følgende:

Efter bestemmelsen i ekspropriationsproceslovens § 13 skal kommissionen under besigtigelsesforretningen foretage *en almindelig prøve* af det foreliggende projekt. Kommissionen kan herved bestemme, at ekspropriationen kun kan gennemføres, såfremt der foretages sådanne ændringer i projektet, som kommissionen finder nødvendige af hensyn til ejere, andre ret-tighedshavere, almene interesser eller anlæggets hensigtsmæssige gennemførelse.

Af den betænkning, som ligger til grund for ekspropriationsprocesloven (Betænkning nr. 330 vedrørende gennemgang af ekspropriationslovgivningen, 1963) fremgår, at formålet med besigtigelsen er at sikre en i hele samfundets interesse hensigtsmæssig udformning af projektet, samt at der ved anlæggets udformning og det konkrete ekspropriationsindgrebs detaljerede fastlæggelse tages tilbørlige hensyn til lodsejernes og andres berettigede interesser. Af betænkningen fremgår endvidere, at kommissionens opgave ved besigtigelsen kort kan angives at gå ud på at foretage et praktisk og teknisk skøn over den hensigtsmæssige udformning af projektet samt påse, at anlægget ikke bringer mere forstyrrelse end nødvendigt i de bestående forhold, og at uundgåelige forstyrrelser afhjælpes bedst muligt. Det anføres videre, at kommissionen ikke er helt frit stillet med hensyn til, hvorledes anlægget skal udformes, idet vedkommende anlægslov, en for anlægget foreliggende koncession, selve anlæggets formål og en ved lov foreskrevet specialprocedure kan begrænse kommissionens skønsvirksomhed.

Linjeføringstraceet for gastransmissionsledningen er fastlagt ved landsplandirektiv nr. 713 af 9. juli 2019 udstedt af Erhvervsministeriet i medfør af lov om planlægning. Der foreligger endvidere en tilladelse til gennemførelse af projektets anlægsdele på land udstedt af Miljøstyrelsen i medfør af miljøvurderingsloven (VVM-tilladelse). Både Landsplandirektivet og VVM-tilladelsen er udstedt efter forudgående miljøkonsekvensvurderinger og offentlige høringer, hvor berørte borgere og andre interessenter har haft mulighed for at komme med forslag og bemærkninger til projektet. Blandt de forslag, som har indgået i vurderingen og dermed i grundlaget for landsplandirektivet

og VVM-tilladelsen, er forslag om i højere grad at placere linjeføringen på søterritoriet.

Det er ekspropriationskommissionens opfattelse, at kommissionens prøvelse af projektet for gastransmissionsledningen Baltic Pipe i henhold til ekspropriationsproceslovens § 13, må ske inden for de rammer, som landsplandirektivet og VVM-tilladelsen fastlægger for projektet, ligesom kommissionen ved sin prøvelse af projektet er bundet af de konkrete tilladelser og dispensationer, som i øvrigt er givet i henhold til lovgivningen af statslige og kommunale myndigheder.

Da en linjeføring af gastransmissionsledningen på søterritoriet ligger uden for de rammer, som landsplandirektivet og VVM-tilladelsen fastlægger for projektet, kan kommissionen ikke pålægge Energinet at foretage yderligere undersøgelser eller vurderinger af en sådan løsning.

Med ovenstående bemærkninger godkendte kommissionen således det forelagte projekt vedrørende gastransmissionsledningen Baltic Pipe på delstrækningen Skovhuse-Bellinge.

Herefter afsluttedes forretningen og protokollen blev underskrevet.

Helle S. Andersen

Gunner Lorentsen Ole Christophersen Kaj Piilgaard Nielsen Ib Walther Jensen

Mette Sørensen Dorte Ellegaard Søren Peschardt Ole Daugaard Buhl

/Nanna Dahl Pedersen

Udskriftens rigtighed bekræftes

Isabel Gottlieb